

A BÜNYÜGYI HÍRSZERZÉS ÚJ RENDSZERE HAZÁNKBAN

1. Bevezetés

2018. július 1-jén lépett hatályba a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.), amely az előtte tizenöt évig hatályban lévő büntetőeljárás kódexet, az 1998. évi XIX. törvényt (a továbbiakban: régi Be.) váltotta fel, sok más törvény és jogszabály szövegének módosulását (esetenként teljes hatályon kívül helyezését és új normával felváltását) is maga után vonva. Az új Be. – és az ágazati törvények ahhoz kapcsolódó módosításai – teljesen új jogi alapokra helyezték a bünyügyi hírszerzés rendszerét, átalakítva a titkos információgyűjtés céljait és funkcióját, valamint létrehozva a leplezett eszközök alkalmazásának intézményét. A tanulmányban nagy vonalakban vázolom fel az így létrejövő bünyügyi hírszerzés új rendszerének főbb elemeit és meghatározó jellemzőit.

2. A bünyügyi hírszerzés fogalma

Mielőtt részletesen bemutatnám a rendszerét, szükséges meghatároznom a bünyügyi hírszerzés fogalmát, mivel a bünyldözés e területén sajátos szóhasználati zűrzavar uralkodott az elmúlt három évtizedben. Ahány szerző, illetve gyakorlati szakember, annyiféle kifejezéssel illette a szóban forgó tevékenységet, de sok esetben a jogszabályok sem mutattak következetességet az egyes fogalmak használatában. Néhányat említve csak: titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazása; különleges eszközök alkalmazása; titkos felderítés; titkos adatgyűjtés; titkos nyomozás; operatív tevékenység; titkosrendőri munka; bizalmas felderítés; titkos bünyldözés; speciális, fedett nyomozási tevékenység. A felsorolt kifejezések helyességét vagy éppen helytelenségét nem minősítve a bünyügyi hírszerzés fogalmát az alábbi módon határozom meg:

Az arra feljogosított bünyldöző szervek által – akár a büntetőeljárás előtt, akár az alatt – folytatott olyan bünyldözési célt szolgáló adatgyűjtő és/vagy bizonyítékszerző tevékenység, amelyet az érintett tudta nélkül végeznek, és amely szükségszerűen sérti a magánlakás sérthetlenségéhez, a magántitok és a levéltitok védelméhez, a személyes adatok védelméhez valamint a magán- és családi élet tisztelgésben tartásához fűződő jogokat, vagy ezek valamelyikét.

E definíció kirekeszti a nemzetbiztonsági célú adatgyűjtő tevékenységet, továbbá nem tesz különbséget a büntetőeljárás megindítása előtt, valamint a büntetőeljárás alatt végzett tevékenység között. Noha ennek jogi szempontból nagy jelentősége van (először az engedélyezés és a célok tekintetében), kriminalisztikai szempontból, az alkalmazás taktikai és metodikai vonatkozásait tekintve nincs jelentős különbség aközött, hogy egy bünyügyi hírszerzési eszközt a büntetőeljárás megindítása előtt, az előkészítő eljárásban, vagy a nyomozás során vetnek be.

3. A bűnügyi hírszerzés új rendszere

A bűnügyi hírszerzés rendszere alapjaiban változott meg az új büntetőeljárás törvény hatálybalépését követően: az ún. bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzés megszűnt, azt a „leplezett eszközök alkalmazása” nevű jogintézmény (a továbbiakban: LEA) váltotta fel, a titkos információgyűjtés (a továbbiakban: TIGY) pedig lényegesen megváltozott, főként rendészeti jellegű funkcióval él tovább.¹ Általánosságban az mondható el, hogy e dichotomikus új rendszer célja annak biztosítása, hogy konkrét bűncselekményhez köthetően, bűnüldözési célból titkos eszközöket és módszereket csak a büntetőeljárás törvény alapján, és csak az abban meghatározott keretek között lehessen alkalmazni. Ennek érdekében az új Be. igyekezett kiküszöbölni, illetve pótolni a hatályos jogban fellelhető ellentmondásokat és hiányosságokat egy átfogó szabályozással, továbbá a fenti cél érdekében a törvény egy új eljárási szakaszt is bevezetett előkészítő eljárás néven.

3.1. A leplezett eszközök alkalmazása

A LEA olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a büntetőeljárásban végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek, határozza meg az új Be. 214. § (1) bekezdése. A szóban forgó meghatározás egy több mint két évtizedes hiányt pótol, mivel 1996. március 26., a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló 1990. évi X. törvény hatályon kívül helyezése óta nem volt definíció a magyar jogban a titkosszolgálati eszközökre vagy a titkos információgyűjtő tevékenységre.²

Az új Be. definíciója jól láthatóan ennek a törvénynek a meghatározásához tér vissza, nagyon helyesen, mivel az érintett tudta nélküliség és az egyes állampolgári és emberi jogok sérelmével, korlátozásával járó magánszférába történő intenzív behatolás a két legjellemzőbb tulajdonsága a szóban forgó adatgyűjtési módszereknek. Egy kicsinek tűnő, de indokolt eltérés a korábban érvényesülő meghatározáshoz képest, hogy az új Be. már kijelentő módon beszél a felsorolt jogok korlátozásáról, helyesen, mivel a LEA-hoz tartozó módszerek bevetése nem képzelhető el alapjogi sérelmek nélkül. A LEA három fajta eszközcsoportot foglal magában:

- engedélyhez nem kötött eszközök;
- ügyészi engedélyhez kötött eszközök;
- bírói engedélyhez kötött eszközök.

Az új Be. azt is leszögezi, hogy leplezett eszközöket, tartozzanak azok bármelyik kategóriába is, az erre feljogosított szervek a rájuk vonatkozó jogszabályokban meghatározott bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából kizárólag a büntetőeljárás törvényben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatnak [új Be. 214. § (2) bekezdés].

¹ A régi Be. alapján a nyomozó hatóság egyéb adatszerző tevékenysége keretében is lehetett bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtést végezni (a továbbiakban: EASZ), az új rendszerben az EASZ-t is a leplezett eszközök alkalmazása váltotta fel.

² „Különleges [titkosszolgálati] eszköznek minősül minden olyan eszköz és módszer, amelyet az érintett személy tudta nélkül alkalmaznak, és amelynek használata a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat sértheti” 1990. évi X. törvény 1. § (2) bekezdés.

3.1.1. A leplezett eszközök alkalmazásának céljai

Az új Be. a leplezett eszközök alkalmazásának céljait *expressis verbis* a nyomozásban határozza meg, az általános célra pedig a LEA-val kapcsolatban előírt szükségességi-arányossági követelmény szövegéből [lásd új Be. 214. § (5) bekezdés] következtethetünk, ez pedig az alábbi: a büntetőeljárás céljának eléréséhez szükséges – bűncselekménnyel összefüggő – információk és bizonyítékok megszerzése. Az előkészítő eljárás során a törvény szerint alkalmazható leplezett eszközök célja annak megállapítása, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e (új Be 341. §).

A nyomozás során érvényesülő célok:

- a bűncselekmény felderítése, bizonyítása;
- folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása;
- az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, felkutatása és elfogása;
- a bűncselekményből származó vagyon felderítése, illetve visszaszerzése [új Be. 356. § (2) bekezdés].

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: NAVtv.) is tartalmaz a LEA-hoz kapcsolódó részletes célokat, amelyek az alábbiak:

- bűncselekmény felderítése, megszakítása;
- az elkövető kilétének megállapítása, elfogása;
- bizonyítékok megszerzése;
- bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése [Rtv. 63. § (4) bekezdés, illetve NAVtv. 51. § (4) bekezdés].

Az Rtv. és a NAVtv. is rendelkezik arról a célok felsorolása után, hogy az azokhoz kapcsolódó bűnüldözési feladataik végrehajtása céljából a rendőrség és a NAV kizárólag az új. Be-ben meghatározott szabályok alapján alkalmazhatnak leplezett eszközöket.

3.1.2. Az engedélyhez nem kötött eszközök

Az engedélyhez nem kötött eszközök alkalmazásához nem szükséges sem bírói, sem ügyészi jóváhagyás. Az alábbi eszközök tartoznak ebbe körbe:

- titkosan együttműködő személy igénybevétele;
- információ gyűjtése, ellenőrzése az eljárás valódi céljának titokban tartásával;
- csapda alkalmazása;
- sértett vagy más személy helyettesítése;
- rejtett figyelés;
- valótlan vagy megtévesztő információ közlése (a továbbiakban: dezinformálás).

Az első négy eszköz korábbi jogunkban is létezett, a rejtett figyelés is, csak nem ezzel az elnevezéssel. A krimináltechnikai – sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó – csapdát bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása céljából, vagy a bizonyítás érdekében lehet alkalmazni, és ugyanebben a három esetben van lehetőség a sértettet vagy más személyt az életének és testi épségének megóvása céljából helyettesíteni, valamint dezinformálást alkalmazni is. A dezinformálás végrehajtója lehet a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja, titkosan együttműködő személy,

valamint fedett nyomozó is. A rejtett figyelést az új rendszerben titkosan együttműködő személy és fedett nyomozó is végrehajthatja. Megjegyzendő, hogy az ellenőrzött szállítás azért került ki a bűnügyi hírszerzés rendszeréből, mert a törvényhozó álláspontja szerint a rejtett figyeléssel tartalmilag megegyezik.³

3.1.3. Az ügyészi engedélyhez kötött eszközök

Az ügyészi engedélyhez kötött eszközök esetében értelemszerűen a közvádló dönthet az alkalmazás jóváhagyásáról:

- fizetési műveletek megfigyelése;
- büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése;
- hozzájárulással alkalmazott megfigyelés;
- álvásárlás;
- fedett nyomozó alkalmazása (új Be. 216-225. §);

Külön meg kell említeni a fedőokirat (valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot tartalmazó okirat vagy közokirat), a fedőintézmény, és a fedőadat (közhiteles nyilvántartásokban a fedőokirat és a fedőintézmény védelmében elhelyezett valótlan adat) felhasználását, amelyek szintén ügyészi engedélyhez kötöttek, de nem tekinthetők önálló leplezett eszközöknek, mert csak más leplezett eszközök – így például a fedett nyomozó – alkalmazása során van lehetőség az igénybevételekre (új Be. 227. §). A felsoroltak közül a fizetési műveletek megfigyelése és a hozzájárulással alkalmazott megfigyelés jelent újítást, bár utóbbi egy korlátozott formában korábban is létezett a titkos információgyűjtés keretében (az életet, a testi épséget, a vagyont veszélyeztető fenyegetés, zsarolás, bűncselekményre való felbujtás esetén a rendőrség a használó írásbeli kérelmére a használatában lévő készüléken folytatott telefonbeszélgetést lehallgathatta és rögzíthette). A korábbi minta- és bizalmi vásárlás megszűnt különálló eszköznek lenni, azokat a törvényhozó beleolvasztotta az álvásárlás fogalmába, és a keretében lehetővé tette a szolgáltatás igénybevételét is. Az álvásárlást főszabály szerint fedett nyomozó hajtja végre, de a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja és titkosan együttműködő személy is alkalmazható ennek érdekében. A fedett nyomozó alkalmazási lehetőségei jelentősen bővültek, terrorizmussal kapcsolatba hozható szervezetekbe is beépülhet, lehet rejtett figyelés és dezinformálás végrehajtója, valamint más bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközzel együtt, vagy azok alkalmazásának biztosítása érdekében is be lehet vetni.

3.1.4. A bírói engedélyhez kötött eszközök

Akárcsak a korábbi jogunkban, a bűnügyi hírszerzés új rendszerében is a bírói engedélyhez kötött eszközök jelentik a legsúlyosabb jogkorlátozást jelentő, a magánszférába legmélyebben behatoló leplezett eszközöket, amelyek a következők:

- *információs rendszer titkos megfigyelése*: a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv információs rendszerben kezelt adatokat titokban megismerhet, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti. Ennek érdekében az ehhez szükséges elektronikus adat az információs rendszerben, illetve a szükséges technikai eszköz

³ Indokolás a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez (a továbbiakban: új Be. Indokolása), a 215. §-hoz.

- lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve járműben, továbbá az érintett személy használatában lévő tárgyban elhelyezhető;
- *titkos kutatás*: a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, illetve járművet, továbbá az érintett személy használatában lévő tárgyat titokban átkutathat, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti;
 - *hely titkos megfigyelése*: a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve a járművön történeteket titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti. Ennek érdekében az ehhez szükséges technikai eszköz az alkalmazás helyén elhelyezhető;
 - *küldemény titkos megismerése*: a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel postai küldeményt vagy egyéb zárt küldeményt titokban felbonthat, annak tartalmát megismerheti, ellenőrizheti és rögzítheti;
 - *lehallgatás*: a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalmát titokban megismerheti és rögzítheti [új Be. 231-232. §].

A felsorolt eszközök esetében a „lakás, egyéb helyiség, bekerített hely” fogalmából a törvény kizárja a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyeket, a jármű fogalmából pedig a közösségi közlekedési eszközöket. Bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók az előkészítő eljárásban és a nyomozás során is, de csak a törvény 234. §-ában meghatározott bűncselekmények miatt. Az előkészítő eljárás során bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket csak bűncselekmény gyanújának megállapítása érdekében, és csak azzal a személlyel szemben lehet alkalmazni, aki a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhet, illetve akiről megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személlyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatot tart [új Be. 343. § (1) bekezdés], és a törvény ki is zár egyes személyeket a célszemélyek köréből [új Be. 343. § (2) bekezdés].

A nyomozás során a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt azzal a személlyel szemben lehet alkalmazni, aki a bűncselekmény elkövetésével a büntetőeljárás adatai alapján gyanúsítható, vagy aki az ügyben gyanúsított. A felsorolt személyektől eltérő személlyel szemben bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz akkor alkalmazható, ha megalapozottan feltehető, hogy e személy a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személlyel vagy a gyanúsítottal közvetlenül vagy közvetve bűnös kapcsolatot tart [új Be. 357. § (1) bekezdés], és szintén találunk kizárt célszemélyeket a törvényben [új Be. 357. § (3) bekezdés]. A törvény a korábbi 180 nap helyett összesen 360 napig engedi a szóban forgó eszközök alkalmazását, amely mindenképpen üdvözlendő újítást jelent.

3.1.5. Az előkészítő eljárás

Az új. Be egyik koncepcionális újítása egy, a nyomozást megelőző eljárási szakasz, az előkészítő eljárás bevezetése, amelyet éppen a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szabályainak büntetőeljárásba történő integrálása tett szükségessé. A törvény ezzel a büntetőeljárás megindítását az egyszerű gyanú szintjét el nem érő

információk alapján is lehetővé teszi.⁴ Előkészítő eljárás akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendők és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. A TIGY keretében beszerzett adatok alapján is lehet kezdeményezni előkészítő eljárást, ebben az esetben a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság a titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésének a hozzá megérkezését követő hetvenkét órán belül dönt az előkészítő eljárás elrendeléséről (új Be. 339-340 §). Az előkészítő eljárás során az alábbi leplezett eszközök alkalmazására van lehetőség:

- titkosan együttműködő személy;
- információgyűjtés és információellenőrzés az eljárás valódi céljának titokban tartásával;
- rejtett figyelés;
- fizetési műveletek megfigyelése;
- álvásárlás;
- fedett nyomozó;
- valamennyi bírói engedélyhez kötött eszköz (új Be. 341. §).

A bemutatott rendelkezések tehát azt jelentik, hogy bűncselekmény gyanújának hiányában is alkalmazhatók leplezett eszközök (még bírói engedélyhez kötött eszközök is), amellyel a törvényhozó egy ingoványos talajra lépett.⁵ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatából következően mindig tudnia kell bizonyítani a hatóságoknak, hogy kellő mennyiségű terhelő adat birtokában alkalmaznak alapjogokat sértő nyomozási eszközöket. A jövőben ezért az előkészítő eljárás megindításakor, illetve folytatásakor nagyon körültekintően kell mérlegelni, hogy mikor teljesül a valószínűség olyan foka, amely a gyanú szintjét ugyan még nem éri el, de ahhoz elegendő, hogy megalapozza a leplezett eszközök alkalmazását.⁶

Az előkészítő eljárás határideje az eljárás tárgyául szolgáló bűncselekménytől függően változik: ha az előkészítő eljárás öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény gyanújának megállapítása miatt van folyamatban, akkor legfeljebb kilenc hónapig, egyéb esetben legfeljebb hat hónapig tarthat [új Be. 234. § (1) bekezdés és 344. § (1) bekezdés]. Az előkészítő eljárást az előkészítő eljárás megszüntetése vagy a nyomozás elrendelése fejezi be. A nyomozást akkor kell elrendelni, ha megállapítható a bűncselekmény gyanúja [új Be. 344. § (5) bekezdés], a megszüntetésre pedig akkor kerül sor ha

- az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján a bűncselekmény gyanúja nem áll fenn;
- az előkészítő eljárás folytatásától nem várható eredmény; vagy
- az előkészítő eljárás határideje lejárt.

Az előkészítő eljárás megszüntetése esetén az annak során beszerzett adatok büntetőeljárásban bizonyítékként nem használhatók fel (új Be. 346. §). Az előkészítő

⁴ Az új. Be Indokolása, a 339-340. §-hoz.

⁵ „A gyanú hiánya értelmezhetetlenné teszi mind a szükségesség, mind pedig az arányosság követelményét.” Finszter Géza – Korinek Kászó: Az eltűnt gyanú nyomában. Belügyi Szemle 2018/3. 121. o.

⁶ Vannak ugyanakkor garanciális rendelkezések is, az érintett személyt a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának tényéről tájékoztatni kell az előkészítő eljárás befejezését követően, ha nyomozás nem indult [új Be. 251. § (1) bekezdés b) pont].

eljárásra a nyomozásra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell [új Be. 344. (7) bekezdés].

3.2. A titkos információgyűjtés

A hatályos jogban létező titkos információgyűjtés célja és tartalma is lényegesen átalakult az új Be. és az ahhoz kapcsolódó törvénymódosítások hatálybalépését követően. Immár három törvény, a NAVtv. az Rtv. és az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) tartalmaz rendelkezéseket a bűnüldözési célból folytatott titkos információgyűjtésről. Mivel a NAVtv. szabályozása az Rtv. szabályozásával lényegében azonos, ezért csak az utóbbi törvény alapján mutatom be a a TIGY főbb szabályait és jellemzőit. Az Ütv. szintén nagyon hasonló szabályozására terjedelmi okokból nem térek ki, bár szintén nagy változást jelent, hogy immár az ügyészek maguk is lehetnek a titkos információgyűjtés tényleges végrehajtói (pl. használhatnak fedőokiratokat az ügyészi jelleg leplezése érdekében). Ugyanezen okból mellőzöm a továbbiakban a Nemzeti Védelmi Szolgálatra és a Terrorelhárítási Központra vonatkozó rendelkezéseket bemutatását.

A titkos információgyűjtés Rtv-ben szereplő meghatározása ekvivalens a LEA új Be-ben szereplő meghatározásával a rendőrségre vonatkoztatva [Rtv. 63. § (1) bekezdés], ezért azt fölösleges lenne megismételni. Titkos információgyűjtést kizárólag az Rtv-ben meghatározott szabályok alapján, az arányosság követelményének (Rtv. 15. §) fokozott érvényesítésével, és kizárólag az alábbi célokból vagy esetekben lehet folytatni:

- bűncselekmény elkövetésének megelőzése;
- megbízhatósági vizsgálat során;
- körözési eljárás során;
- személyi védelem ellátása, illetve a Védelmi Program előkészítése és végrehajtása során;
- személybiztosítási és létesítményvédelmi feladatok ellátása során;
- nemzetközi bünygyi együttműködés keretében;
- bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása;
- fedett nyomozó vagy fedőintézmény védelme;
- titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése [Rtv. 64. §].

Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a bűnözésre vonatkozó olyan információk megszerzése várható, amelyek elemzése és értékelése révén feltárhatók a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvések és lehetővé válik a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása [Rtv. 65. § (1) bekezdés]. A titkos információgyűjtésen belül két fajta eszköz vehető igénybe, a bírói engedélyhez nem kötött, illetve a bírói engedélyhez kötött eszközök.

3.2.1. A bírói engedélyhez nem kötött eszközök

A bírói engedélyhez nem kötött eszközök alkalmazásához az ügyész engedélye sem szükséges, ezek az Rtv. 66. § (1) bekezdése alapján a következők:

- titkosan együttműködő személy igénybevétele;
- információ gyűjtése, ellenőrzése, az eljárás valódi céljának titokban tartásával;

- információ gyűjtése, ellenőrzése kilétét leplező rendőr igénybevételével;
- információ gyűjtése, ellenőrzése fedett nyomozó igénybevételével;
- titkos megfigyelés (azaz személy, lakás, egyéb helyiség, bekerített hely, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, jármű titkos megfigyelése és az észlelt technikai eszközzel történő rögzítése);
- személy rendőrrel helyettesítése;
- elektronikus hírközlési eszközön vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének a megállapításához, az elektronikus hírközlési eszköz vagy információs rendszer azonosításához, illetve hollétének megállapításához szükséges adatok megszerzése.

A felsorolt eszközöket egészíti ki a titkos együttműködési megállapodás, a munkaviszony kezdeményezése, az anyagi ellenszolgáltatás nyújtása az együttműködők részére, a fedőokirat, a fedőintézmény és a fedőadat használata, valamint az adatszolgáltatás igénylése a különböző hatóságoktól, szolgáltatóktól és szervezetektől, amely csak az ügyész jóváhagyásával lehetséges (Rtv. 67-69. §). Újdonság, hogy a fedett nyomozó fogalmát a törvényhozó elválasztotta a kilétét leplező rendőr fogalmától, az utolsóként emlelt, szintén új eszköz pedig kifejezetten az információs rendszer titkos megfigyelése nevű LEA eszköz előkészítését szolgálja.

3.2.2. A bírói engedélyhez kötött eszközök

Az Rtv. 70. § (2) bekezdésében felsorolt, TIGY keretében bevethető bírói engedélyhez kötött eszközök teljes mértékben megegyeznek a LEA esetében ismertetett bírói engedélyhez kötött eszközökkel, a TIGY esetében az eltérés annyi, hogy az Rtv. 15. §-ában írt arányossági követelményt a szóban forgó eszközök esetében a leplezett eszközökre irányadó szükségességi-arányossági követelmény váltja fel (amelyet az Rtv. az új. Be. szövegével azonosan szabályoz).

Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor lehet bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést folytatni, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a szervezett bűnözéssel kapcsolatos, illetve szervezett bűnözői csoportok azonosítását lehetővé tevő információk megszerzése várható.

A bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazásával kapcsolatban a bíróság feladatait a rendőrség titkos információgyűjtés folytatására feljogosított szervének a székhelye szerint illetékes járásbíróságnak a törvényszék elnöke által kijelölt bírója látja el [Rtv. 73. § (2) bekezdés]. A bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazása esetenként legfeljebb kilencven napra engedélyezhető, amely újabb kérelem előterjesztése esetén, az egyes esetekben a törvényben megállapított maximális határidőig legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható.

3.2.3. A titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolata

Abban az esetben, ha a büntetőeljárást valamely ágazati törvény (Ütv., Rtv., vagy a NAVtv.) alapján folytatott TIGY adatai alapján indították meg, a titkos információgyűjtési eszközök a továbbiakban leplezett eszközöknek számítanak (az új. Be. szövege nem következetes e tekintetben, mert az TIGY keretében bevett eszközöket is leplezett eszközöknek hívja), és azokat az új. Be. alapján kell alkalmazni, továbbá a bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött addig bevett (leplezett eszközökkel ekvivalens) titkos

információgyűjtési eszközök alkalmazását az új Be. alapján ismét engedélyeztetni kell. (Utóbbi tény is arra utal, hogy nem szabadna egy kategóriába sorolni őket a leplezett eszközökkel, még akkor sem, ha gyakorlatilag ugyanazt a tevékenységet takarják). A titkos információgyűjtés eredményéhez csatolni kell a titkos információgyűjtés elrendelésének és lefolytatásának a törvényességét igazoló iratokat (új Be. 256-257. §).

4. Összegzés

A bűnügyi hírszerzés új rendszere a korábban alkalmazott modellhez hasonlóan szintén dichotomikus, de abban a leplezett eszközök alkalmazása, azaz a büntetőeljárás keretében bevetés jóval hangsúlyosabb, mint a büntetőeljáráson kívül folyó titkos információgyűjtés. Utóbbi – a rendészeti funkciók ellátásának segítése mellett – gyakorlatilag a leplezett eszközök alkalmazásának segédeszközévé szelídült. Bűncselekmények megelőzése céljából ugyanakkor továbbra is csak titkos információgyűjtés alkalmazható. Kiemelendő, hogy az újonnan bevezetett előkészítő eljárásban bűncselekmény gyanúja nélkül is be lehet vetni leplezett eszközöket, köztük bírói engedélyhez kötött eszközöket is. Sok újítást találunk még ebben a rendszerben, amely hatékonyabb felderítést és bizonyítékszerzést tesz lehetővé, az egyes új eszközök (valótlan vagy megtévesztő információ közlése, fizetési műveletek megfigyelése, hozzájárulással alkalmazott megfigyelés), a meghosszabbított alkalmazási határidők, valamint a különböző eszközök együttes bevetésének lehetősége révén, így bizakodva tekinthetünk a bűnüldözés e területének jövőbeli eredményességére.